

NYE
VILKÅR FOR LEVERANDØRER
I BALANSEMARKEDENE

VILKÅR FOR
BALANSEANSVARLIG

OPPDATERTE VILKÅR FOR
BALANSEMARKEDENE

**i samsvar med EU forordning 2017/2195 om fastsettelse av
retningslinjer for balansering av elektrisk kraft, artikkel 18**

Høringsdokument
1. desember 2021

Forord

Dette dokumentet er utarbeidet for å forklare innføringen av nye vilkår for leverandører av balansetjenester og for balanseansvarlig, samt endringer i vilkår for balansemarkedene i samsvar med EU forordning 2017/2195 om fastsettelse av retningslinjer for balansering av elektrisk kraft (Electricity Balancing Guideline, EBGL), artikkel 18.

Innhold i denne høringen

Høringen inneholder Statnetts forslag til vilkår for leverandører av balansetjenester (Balance Service Provider, BSP) og vilkår for balanseansvarlig (Balancing Responsible Party, BRP) i ett felles dokument. Vilkår for balansemarkedene FCR, aFRR, mFRR og RKOM (balansekapasitet og balanseenergi) er inkludert i det samme dokumentet.

Vilkårene for balansemarkedene tas med dette ut av prosessen for oppdatering av retningslinjer for utøvelsen av systemansvaret iht. forskrift om systemansvaret i kraftsystemet (fos) § 28a. Dette betyr at vilkårene vil ha en kortere høringsfrist på én måned i henhold til krav i EBGL. Fristen for oversendelse til RME for godkjenning etter gjennomgang av høringssvar er 1. februar 2022.

Denne versjonen av vilkår er planlagt gjeldende tidligst fra Q4-2022, og vil da erstatte eksisterende vilkårsdokumenter for de nevnte balansemarkeder. Fristen er satt for å gi tilstrekkelig tid til omstilling i datasystemene (Fifty), for endringer hos eSett og hos aktørene.

I det nye forslaget har vi basert oss på nyeste versjon av markedsvilkårene (se liste i avsnitt lenger ned). To av disse markedsvilkårene er godkjent mens de andre to ligger til godkjenning hos RME. Dette medfører at noen av tekstene vi baserer oss på i dette dokumentet avventer godkjenning fra RME.

Det er ikke foretatt større endringer i selve vilkårene, men mye av teksten er flyttet og noe er skrevet om. Det er også gjort endringer for å gjøre oppsettet og rekkefølgen i vilkårene så like som mulig.

Det er inkludert noen endringer i vilkårene i forbindelse med definering av de nye rollene for leverandør av balansetjenester og balanseansvarlig (BSP/BRP). Splittingen av rollene er et omfattende arbeid som krever IT-utvikling både for Statnett og markedsaktørene, og er planlagt gjennomført i flere steg. Det krever også at retningslinjer for fos (§8a og §8b) synkroniseres med vilkårene for BSP/BRP. Første fase medfører et skille mellom de to rollene men i praksis vil samme aktør opptre i begge roller, som håndteres separat.

I tillegg inkluderer vi forslag til nytt opsjonsmarked for driftsforstyrrelsesreserver i denne høringen. Dette markedet vil rette seg mot fleksibilitetsreserver som av ulike grunner ikke vil kunne oppfylle kravene til ordinær deltakelse i det automatiserte aktiveringsmarkedet for mFRR som igangsettes Q4 2022. Vi vil gjerne ha innspill fra bransjen på konseptet før vi utformer endelig forslag til markedsvilkår.

Innsending av høringssvar

Vi ber om at kommentarer til forslaget om nye vilkår for ovennevnte sendes Statnett innen arbeidsdagens slutt onsdag **05.01.2022**. Høringssvar sendes til firmapost@statnett.no, og merkes med referanse 21/01185.

Merk at høringsinnspillene vil bli offentliggjort på Statnetts hjemmesider. Høringsinnspillet bør derfor være på en form som muliggjør slik publisering.

1 Forslag til nye vilkår for leverandører av balansetjenester og for balanseansvarlig

I henhold til forordning 2017/2195 om fastsettelse av retningslinjer for balansering av elektrisk kraft (EBGL), artikkel 18 skal Statnett utarbeide et forslag om a) vilkår for leverandører av balansetjenester og b) vilkår for balanseansvarlige.

Vi har valgt å samle vilkårene som omfattes av EBGL-regelverket i ett felles dokument som inkluderer markedsvilkår for balansemarkedene (balanseenergi og balansekapasitet) - FCR, aFRR, RKOM og mFRR.

Kapittel 1 i dokumentet beskriver generelle temaer for leverandører av balansetjenester og balanseansvarlig og gjelder for alle balansemarkedene. Kapittel 2 er vilkår for leverandører i balansemarkedene. Kapittel 3-6 inneholder markedsvilkår for hvert balansemarked. Kapittel 7 er vilkår for balanseansvarlige.

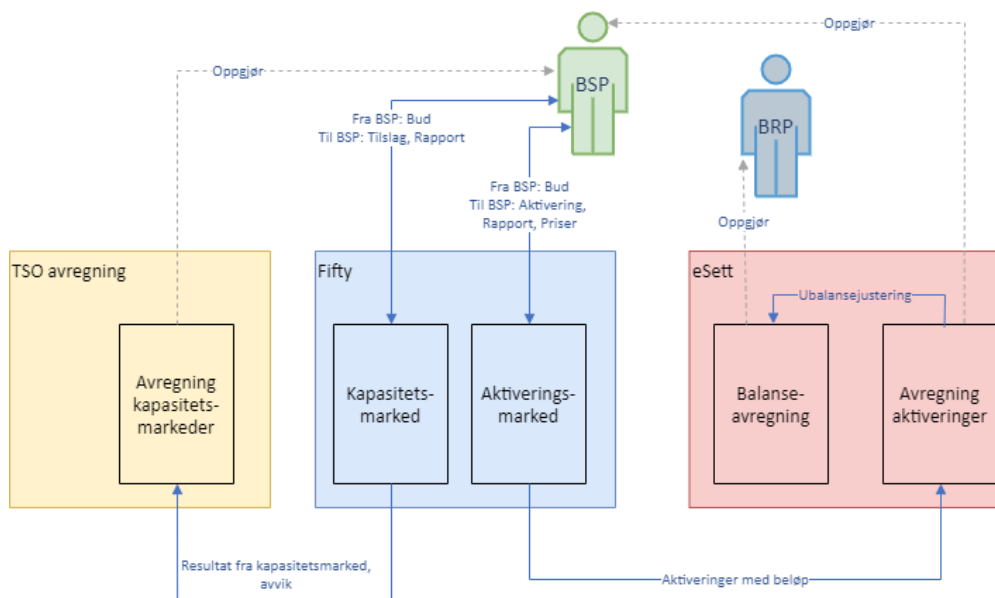
1.1 Roller BSP/BRP (Leverandør av balansetjenester / Balanseansvarlig)

I dagens regelverk er rollen balanseansvarlig (BRP) ansvarlig for ubalanse, men i tillegg også ansvarlig for å levere planer, systemdata og bud i balansemarkedene til systemansvarlig.

I nytt regelverk skal rollene som leverandør av balansetjenester (BSP) og balanseansvarlig (BRP) defineres separat. Splittingen av rollene er et omfattende arbeid som krever IT-utvikling og er planlagt gjennomført i flere steg. Det krever også at retningslinjer for fos (§8a og §8b) synkroniseres med vilkårene for BSP/BRP.

I første omgang vil rollene BSP og BRP og vilkår for disse etableres. Som et første steg i prosessen foreslår Statnett at leverandøren av balansetjenester (BSP) må være balanseansvarlig (BRP) for reguleringsobjektet og ha inngått en balanseavtale med Statnett. Dette sørger for å sikre konsistens mellom planer, bud og handler og at BSP er økonomisk ansvarlig for ubalansene den skaper.

I praksis er det dermed samme aktør som opptrer i to roller, som håndteres separat. Dette medfører at aktøren må opptre i rollen som BSP ved interaksjon med Statnett sine løsninger for balansemarkedene. I eSett vil detaljert informasjon om aktiveringer kun være synlig for BSP rollen. Aktivert volum overføres som en ubalansejustering på aggregert nivå til BRPs balanseavregning.

Figur: Ny rollefordeling BSP/BRP

21/01185-1 Høringsdokument desember 2021

Aktørene må inneha rollene som BSP og BRP selv, men kan sette ut visse deler av den praktiske utførelsen. Dette er nærmere beskrevet i vilkårene under 2.3 Krav om elektronisk bestilling for mFRR.

I de neste stegene vil de to rollene bli mer uavhengige av hverandre, slik at en aktør ikke trenger å inneha begge rollene selv for å kunne delta i balansemarkedene. Dette kan kreve et fleksibilitetsregister og løsninger for verifisering av leveranser og en ny modell for oppgjør mellom BSP og BRP.

I videre arbeid vil dagens stasjonsgrupper deles opp slik at plan- og buddata kan ha ulike aggregeringsnivå og håndteres av ulike roller.

For balanseansvarlig (BRP) viderefører de nye vilkårene allerede implementert regelverk, men det vil komme noen endringer i forbindelse med automatiseringen av markedet. Det blir en teknisk endring i hvordan ubalansepris beregnes i balanseavregningsperioder uten dominerende retning. Den nye beregningen tilsier at dette ikke har noen praktisk konsekvens for de balanseansvarlige da ubalansepris i balanseavregningsperioder uten dominerende retning vil bli prisen i døgnmarkedet. I tillegg vil beregning av dominerende retning tilpasses når vi innfører de nye aktiveringsprosessene for mFRR, med planlagte aktiveringer og direkteaktiveringer, men eksisterende prinsipp er videreført.

1.2 Endringer i vilkår for balansemarkedene FCR, aFRR, mFRR og RKOM

I det nye forslaget har vi basert oss på nyeste versjon av markedsvilkårene:

- Vilkår for FCR, sendt på høring 01.12.2020-01.03.2021, godkjent av RME 08.07.2021 og planlagt gjeldende fra 01.01.2022
- Vilkår for aFRR, sendt på høring 01.06 - 01.09.2021, sendt til RME for godkjenning 01.10.2021 og planlagt gjeldende fra 01.07.2022
- Vilkår for mFRR, sendt på høring 01.06 - 01.09.2021, sendt til RME for godkjenning 01.10.2021 og planlagt gjeldende fra Q4-2022
- Vilkår for RKOM, sendt på høring 01.12.2020-01.03.2021, godkjent av RME og gjeldende fra 08.07.2021.

Innholdet fra disse vilkårene er i stor grad beholdt, men strukturen er endret og noe er skrevet om. I tillegg foreslås det følgende endringer i vilkårene, som beskrevet nedenfor:

Krav til prekvalifisering av reguleringsobjekter i mFRR-, aFRR- og FCR-markedene

Forordning om systemdrift (System operation guideline, SOGL) stiller krav til prekvalifisering av reguleringsobjekter i mFRR-, aFRR- og FCR-markedene. Kravene til prosessen for prekvalifisering av reservetyperne er de samme. Prekvalifiseringen innebærer at systemansvarlig skal kontrollere at reguleringsobjektet kan levere det reserveproduktet som er definert.

Teksten om krav til deltakelse og prekvalifisering er lagt i første del av dokumentet, som er felles for leverandører til alle balansemarkedene. Tidsfristene og prosessen er oppdatert for å stemme med kravene i SOGL. Begrepsbruken er også oppdatert og formuleringene er forenklet noe.

For ressurser som er tilknyttet i distribusjonsnettene stiller SOGL krav til involvering av nettselskap (Distribution System Operator, DSO) som tilknytter reserver blant annet for å vurdere nettkapasiteten. Denne samhandlingen krever at Statnett deler informasjon med det relevante nettselskapet. Leverandøren må derfor samtykke til at Statnett kan dele informasjonen med nettselskapet.

Statnett arbeider med å etablere en prosess for prekvalifisering som er i henhold til krav i SOGL. Vilårene er premisser for denne prosessen, men selve prosessen er under arbeid. Statnett har fem år på å gjennomføre første prekvalifisering av ressurser som allerede deltar i markedene. Deretter skal alle ressurser kvalifiseres på nytt minst hvert femte år, eller ved vesentlige endringer hos leverandør.

Statnett vil informere om denne prosessen gjennom etablerte fora med aktørene og direkte til de leverandørene det gjelder.

Utgangspunktet for prekvalifisering av de ulike reservetyperne er forskjellig:

- FCR: Det pågår et nordisk pilotprosjekt for prekvalifisering av FCR som innebærer et testprogram. Testing gjennomføres i perioden fra september 2021 og resultater av piloten vil publiseres i Q1 2022. Utfallet av dette arbeidet vil være grunnlaget for Statnetts prosess for prekvalifisering av FCR. Vi viser til Statnetts nettsider, hvor pilotprosjektet for prekvalifisering av FCR er beskrevet i mer detalj ("Pilot for nye FCR-krav").
- aFRR: For aFRR har det tidligere vært gjennomført prekvalifisering av alle leverandører som deltar i markedet, og dagens praksis vil være utgangspunktet når Statnett utformer en prekvalifiseringsprosess for aFRR som tilfredsstillende de nye kravene.
- mFRR: For mFRR har det ikke tidligere vært gjennomført prekvalifisering, men vi har allerede krav om at nye reguleringsobjekt/leverandører må sende inn en søknad om deltakelse.

For både aFRR og mFRR vil prekvalifiseringen basere seg på standardproduktene vedtatt iht. EBGL artikkel 25, og verifisere at ressursen oppfyller de tekniske minstekravene for rampinghastighet, tilgjengelighet og tilknytning. Leverandørene vil selv måtte dekke kostnader knyttet til prekvalifiseringen.

2 Nytt opsjonsmarked for driftsforstyrrelsesreserver

Med overgang til et automatisert mFRR-aktiveringsmarked i Q4 2022 vil enkelte av aktørene ikke kunne etterleve nye krav for å delta på ordinær måte i markedet. Derfor har vi inkludert et forslag om å opprette et nytt opsjonsmarked for driftsforstyrrelsesreserver. Et slikt marked vil rette seg mot fleksibilitetsreserver som av ulike grunner ikke vil kunne oppfylle kravene til deltakelse i mFRR-aktiveringsmarkedet eller ikke egner seg til hyppig aktivering for normale ubalanser. Dette opsjonsmarkedet vil benyttes parallelt både med dagens RKOM-løsning og det kommende kapasitetsmarkedet for mFRR som på sikt vil erstatte RKOM.

Bakgrunn og forslag til markedsdesign for nytt marked er beskrevet i et eget dokument som inkluderes i denne høringen. Vi ber om tilbakemeldinger på det foreslåtte konseptet og ser for oss å sende ut et konkret forslag til markedsvilkår i løpet av første kvartal 2022. Vi vil informere bransjen nærmere underveis.